

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 875.

CHICAGO, ILL., 19. JUNIJA (June 19), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

MARIONETNA KONVENCIJA REPUBLIKANSKE STRANKE.

Zadnji teden je imela v Clevelandu konvencijo republikanska stranka, ki je zborovala tri dni, kakor je bilo določeno v naprej začrtanem sporedu. Rezultat konvencije je volilni program in Coolidge ter Dawes. Calvin Coolidge je predsedniški in Charles Gates Dawes podpredsedniški kandidat.

Oba sta nasprotnika delavskih interesov, oba sta lojalna zagovornika sedanjega družabnega reda, oba sta deležna zaupanja nevidne ameriške vlade. Oba, Coolidge in "Hell'n Maria" Dawes, sta se proslula v bojih proti delavcem. Dawes je ne samo sovražnik radikalnega delavstva ampak tudi unij kot takih in nastopa brez krinke za odprto delavnico. Ustanovil je tudi zvezo "Minutnih mož konstitucije", ki je nekaka fašistična organizacija.

Listi poročajo, da je predsednik želel za svojega tovariša na glasovnici republikanske stranke kakega nenevarnega 'progresivca' iz zapada ali osrednjega zapada, kar bi ji olajšalo agitacijo. Konvencija pa se baje ni hotela ozirati na želje predsednikovih svetovalcev in je zahtevala reakcionarja tudi za podpredsedniškega kandidata. Nominacijo je ponujala bivšemu illinoiskemu guvernerju Frank O. Lowden, ki jo je odklonil. Tudi Lowden je konservativec, toda ne tako razkričan kakor Dawes.

Tako ima plutokracija dva kandidata varno pod streho. Opravka ima še na konvenciji demokratske stranke, ki se bo vršila v kratkem, in potem se bo vrgla na agitacijo. Najsi zmaga republikanska ali demokratska stranka, v enem kot v drugem slučaju bo zmagala plutokracija. Izgleda pa, da bo koncentrirala svoje agitacijske energije za kandidate republikanske stranke. Toda tudi kampanjo demokratske stranke bodo financirali kapitalisti, kakor navadno.

Konvencija republikanske stranke je bila od prvega do zadnjega dne regulirana po predpisih pravakov. Delegete so imeli pravico kimaati, ploskati in prirejati ovacije. Kot običajno na ameriških konvencijah, je bila tudi ta otvorjena z molitvijo. Duhovnik je prosil Boga, naj razsvetli delegate pri težkem delu in v svoji pridici je dejal, da kdorkoli bo nominiran, bo no-

miniran po božji volji. Začasni predsednik konvencije je napravil navduševalen govor, slavil zasluge republikanske stranke in ponavljal imena Washington, Lincoln in Roosevelt kakor se ponavljajo na vsaki nominacijski konvenciji republikanske stranke. Tudi demokratje se ponašajo z visokimi možmi iz ameriške zgodovine.

Edino opozicijo proti mašini in reakciji je predstavljala wisconsinska delegacija, ki je predložila svojo platformo, katero je večina zavrnila s prezirom in posmehom. Coolidge je bil nominiran za predsedniškega kandidata skoro soglasno; pravzaprav je bil nominiran še predno se je pričela konvencija. Dobil je 1,065 glasov, La Follette 28 in Johnson (iz Californije) 10. La Follette je svojim pristašem naročil, da ga ne smejo nominirati, toda glasovali so zanj vseeno. Demonstracije proti La Follettovi delegaciji iz Wisconsina, ki jo je vodil gov. Blaine, so bile v naprej aranžirane in konvencija jih je vprizorila kakor določeno. Delo, kolikor ga je imela konvencija opraviti, so izvršili skrbno v naprej izbrani odseki, delegatom pa se je dala prilika ogledati si Cleveland in njegove zanimivosti. Drugega namena konvencije republikanske in demokratske stranke sploh nimajo.

Denarna "fronta" ima svoje kandidate. V njenih kampanjskih odborih sede zelo sposobni in vplivni ljudje. Gmotnih sredstev jim ne manjka. Za razširjenje časopisja jim ni treba agitirati, ker so njihovi listi razširjeni da bi bolj skoro ne mogli biti. Vse je urejeno za kampanjo, ki ima namen pripraviti volilce za glasovanje, pripraviti tako kakor hočejo privatni interesi.

Ako bi bilo med ameriškim ljudstvom več političnega znanja, več zrelosti in več zanimanja za javno življenje, bi pomedlo z republikansko stranko kakor zasluži in z demokratsko bi storilo enako. Tatvine, korupcija in službovanje kapitalističnim interesom so svojstva obeh strank. Nobena ne more služiti ljudstvu, ker sta organizirani kot kapitalistični stranki za kapitalistični sistem.

Gnoj, ki so ga kidale preiskovalne komisije v kongresu, je zadišal precej daleč med mase in mnogi ljudje so spoznali, da je nekaj napačnega med patriotičnimi patrioti. To bi sicer lahko vedeli že prej, ampak ljudje ne čitajo socialističnih listov, pač pa take, ki jim je na tem, da se ne izve resnica. Farmarji so nezadovoljni, ne sicer raditega ker jim ne ugaja kapitalistični sistem, ampak ker premalo dobe za svoje pridelke. Delavci pa so po par letih "prosperitete" pričeli zopet okušati brezposelnost in zniževanje plač ter naganjanje pri delu. Vzeto to v poštev bi izgledalo, da plutokracija pri letošnjih volitvah ne bo tako zlahka orala kakor je npr. l. 1920. In je res v skrbeh. Socialisti bomo poskrbeli, kolikor bomo največ mogli, da pride tudi ljudstvo nekoliko do besede. In skrbeli bomo, da bo dobilo ne samo besedo ampak vlado. Če se to letos še ne zgodi, ne bo naša krivda. Ampak zgodilo se bo, in to vedo razumni kapitalistični politiki veliko bolj kakor pa tiste mase, ki danes še glasujejo za marijonetne stranke, kajti te mase sploh nič ne vedo.

Iniciatiranje XX. dodatka k ustavi.

Dne 1. junija je senat sprejel z 61 proti 23 glasovom predlogo, s katero se bi, če postane zakon, dala kongresu moč regulirati otroško delo v ameriški industriji. Enaka predloga je bila sprejeta v zbornici poslancev dne 22. aprila z 297 proti 69 glasovom. Izkoriščanje otrok v industriji bi bilo potom tega zakona ako ne ustavljeno vsaj zelo omejeno. V nekaterih državah, posebno v južnih, dela v tovarnah tisoče in tisoče otrok pod najneugodnejšimi razmerami za sramotno nizko plačo. Predno dorašajo so že izžeti.

Sedaj ima vsaka država sama pravico regulirati otroško delo. Nekatere imajo zakone, ki delodajalcem prepovedujejo najemati otroke do 18. oziroma do 21. leta. Druge imajo zelo rahle odredbe, nekatere pa sploh nobenih, in če jih imajo, jih nihče ne uveljavlja.

V interesu industrialcev, ki ne smejo vposljevati otrok, je, da se upeljejo enake odredbe v vseh državah, kajti če dobe njihovi konkurenti cenejše delavce, zato ker smejo vposljevati otroke, pomeni, da imajo prvi manjši dobiček, ali pa sploh ne morejo konkurirati. V interesu mladine je, da gre v šolo in da se, kar ji preostaja časa, zabava. Dela ima vseeno dovolj, ne da bi se jo z njim ugonabljal. Toda to delo ne sme biti v zatohlih tovarnah, ampak v šolskih delavnicah ali pa doma. V interesu delavcev je, da jim otroci ne trgajo plač s svojim cenanim delom. V interesu naroda je, da

ne izžema svojih sinov in hčera še predno postanejo očetje in matere.

Unije, socialistična stranka in razne ženske organizacije ter tudi nekatere religije se že dolgo bore za sprejem dodatka k ustavi, ki bi pomenil omejitev otroškega dela v industriji. Sedaj je tak zakon sprejet, ki pa ne postane zakon, dokler ga ne ratificira najmanj tri četrtine držav. Ko se to zgodi, bo znan kot 20. dodatek k ustavi. Ta zakon določa v glavnem:

"Kongres ima pravico omejevati, regulirati in prepovedovati delo v industriji osebam pod 18. letom starosti."

Nasprotujejo mu industrialci in plantažniki na jugu, sploh vsi, kateri se imajo za svojo prosperiteto zahvaliti sistemu, ki jim dovoljuje izkoriščati otroke.

Naloga vseh prijateljev mladine je, da izvojujejo potrebne ratifikacije in potem skrbje, da bo zakon tudi uveljavljen.

Eksplzija na drednautu Mississippi in naval na I. W. W.

Dne 12. junija se je dogodila na drednautu Mississippi ob obrežju San Pedra v Californiji nezgoda, ki je zahtevala osemindirideset človeških žrtev. Med ubitimi je 45 mornarjev in trije častniki. Eksplzija se je pripetila povodom tajnih manevrov ameriških vojnih ladij v bližini San Pedra. Ogromni topovi na drednautu Mississippi niso delovali pravilno in tako so v namišljeni bitki nosili smrt moštvu na ladiji mesto sovražniku.

Zvečer dne 14. junija so mornarji navalili na prostore I. W. W. v San Pedru, uničili čitalnico in pisarniško opremo ter znesli vse skupaj na ulico in zažgali. Člane I. W. W., kolikor jih je bilo v uradu, so pretepli. Vzrok navala je bil, da so člani I. W. W. baje zagrozili pognati mrtvašnico, v kateri so bila trupla ubitih mornarjev, v zrak. Razkačeni pomorščaki so obsodili te grožnje z razdejanjem urada I. W. W. Mrtvašnico so zastražili mornarji in civilisti.

Kak vzrok bi imeli člani I. W. W. pognati mrtvašnico z ubitimi mornarji v zrak, Associated Press, ki zalaga ameriške dnevnike z novicami, ni pojasnila.

Eksplzijo na vojni ladiji Mississippi niso povzročili člani I. W. W., ampak nemarnost povečaništva. Junaki, ki so padli za domovino, bi lahko živeli za domovino, če se ne bi šli igrati s smrtjo. Takoj, ko se je raznesla vest o tej največji katastrofi v ameriški mornarici v mirnem času, se je California oblekla v žalno obleko. Ljudje pa so vpraševali: Kdo je kriv? In tedaj je švignila med svet vest, da bodo člani I. W. W. pognali mrtvašnico z mrtvimi junaki v zrak. Take grožnje ni bilo, in če jo je kak član I. W. W. res izustil, kar je dvomljivo, je bil agent provokator, poslan v organizacijo z namenom, da služi v nji privatnim interesom. Tako je bila pozornost bedaste mase obrnjena na I. W. W., mesto da bi stopila na prste ljudem, ki se igrajo s človeškimi življenji.

Socialistična stranka in akcije za ustanovitev skupne delavske in farmerske stranke.

(Izčrpek predavanja sod. F. Zajca v klubu št. 1 dne 9. maja 1924.)

(Konec.)

Izmed političnih skupin, ki so se organizirale poznejše čase, je najvažnejša "Konferenca za progresivno politično akcijo". Ta Konferenca ni še stranka. Ustanovila se je meseca februarja 1922 v Chicagi. Pripada ji 26 mednarodnih unij z okoli dva milijona članov, delavske federacije iz osmih držav, število okrajnih delavskih federacij, socialistična stranka in več drugih delavskih političnih skupin in farmerske organizacije.

Na detroitski konvenciji socialistične stranke L. 1921 je Morris Hillquit predlagal resolucijo, s katero se je eksekutivi nalogalo izvesti akcijo, ki naj bi dosegla, katere in koliko ameriških unij bi bilo pripravljenih sodelovati v skupni delavski stranki. Hillquitov predlog je dobil samo par glasov večine. Na clevelandski konvenciji je strankin tajnik poročal, da so nekatere unije pri volji poslati delegate na skupno konferenco, ki bi jo sklicala socialistična stranka, druge so svetovale, naj skličejo konferenco unije same, ostale pa so odgovorile, da bodo ostale zveste taktiki Ameriške delavske federacije. Konferenci naklonjenim unijam je soc. stranka odgovorila, da ji ni na tem da bi se sestanek vršil pod njeno avspicijo, ampak na tem, da se vrši. Prvo konferenco so sklicale železničarske unije. Sprejela je politični program in se izrekla proti takojšnji ustanovitvi ameriške delavske stranke. Ta konferenca je šla toliko dalj od politične akcije A. F. of L., da je priporočila unijam delovati tudi za nominiranje delavstvu prijaznih kandidatov medtem ko taktika F. F. of L. prepušča nominiranje kandidatov mašinam starih strank in šele ko so nominirani, jih deli na levico in desnico, med "prijatelje" in "sovražnike" delavstva.

Druga konferenca se je vršila v Clevelandu, ki ni šla mnogo dalj od prve, tretja pa se je vršila letos v St. Louisu, ki je sprejela mnogo radikalnejši program in sklenila obdržavati nominacijsko konvencijo dne 4. julija v Clevelandu.

Meseca novembra 1923 se je vršila v St. Paulu konferenca minnesotske farmerske-delavske stranke, na katero so bile povabljene tudi druge delavske skupine in unije z namenom, da bi razpravljale o ustanovitvi "tretje" stranke. Vabilu so se odzvale nacionalna farmerska-delavska stranka, nestransarska liga iz Wisconsinu, progresivna stranka iz Idahe, samostojne farmerske-delavske stranke iz Washingtona, South Dakote in Montane ter federativna farmerska-delavska stranka. Ta konferenca je sprejela provizoričen program in sklenila sklicati za dne 30. maja nominacijsko konvencijo v St. Paul. Iz te konvencije naj bi izšla pojačana farmerska-delavska stranka, v kateri bi bile združene unije, farmerske organizacije in delavske stranke.

Pripravljalni odbor je to konvencijo pozneje odložil do 17. junija proti volji zastopnikov federativne farmerske-delavske stranke (komunistov), toda slednji so končno v odložitve pristali in še bolj razvili agitacijo za veliko zastopstvo na konvenciji.

Socialistična stranka ni bila zastopana na konfe-

renci v St. Paulu, niti ne večje unije, ki pripadajo Konferenci za progresivno politično akcijo. Nacionalna farmerska-delavska stranka pa je meseca marca to leto pričela z indirektno agitacijo za izključenje zastopnikov komunističnih skupin iz st. paulske konvencije. Večina pripravljalnega odbora pa je mnenja, da so komunisti tako neznaten faktor, da ne morejo ogrožavati konvencije in da se slučaj, kot se je dogodil dne 3. julija v Chicagi, v St. Paulu ne bo mogel ponoviti. Ta odbor je šel še korak dalj: pripravljen je počakati zaključkov konvencije "Konference za progresivno politično akcijo," in če bo ta pri volji ustanoviti skupno stranko, se ji bo minnesotska skupina pridružila. Workers' Party pa potom svoje federativne stranke insistira, da mora st. paulska konvencija ustanoviti novo stranko ne glede kaj bo zaključila clevelandska konvencija unij in socialistične stranke.

Zanimivo je, da pri vsem tem gibanju za "tretjo" stranko igra zelo važno vlogo senator LaFollette iz Wisconsinu. V ameriškem progresivnem gibanju je on najpopularnejša osebnost. Če bi prevzel kandidacijo za predsednika, je gotovo, da bi dobil zelo veliko število glasov, v nekaterih državah celo večino. Toda LaFollette je v zagatah, ker ne ve, kateri struji naj se pridruži. St. Paulska konvencija ga je pripravljena nominirati, istotako Konferenca za progresivno politično akcijo. Celotni Workers' Party je podala izjavo, da bo agitirala zanj, ako bo kandidat na listi "tretje" stranke.

(Senator La Follette je dne 28. maja podal izjavo, s katero odklanja pomoč komunistov. Izrekel se je proti konvenciji v St. Paulu, katera je pričela zborovati dne 17. junija, ker ne mara imeti s komunisti nikakršnih stikov. Pristaši Workers' Party, ki so do objave La Follettove izjave direktno in indirektno agitirali zanj ter ga ob enem "razkrinkovali", ga sedaj odprto napadajo. — Ured.)

Socialistična stranka ima sledeče stališče: Ako se ustanovi taka stranka, h kateri bo unijsko delavstvo v resnici pripadalo, in če bo imela program ki ga socialisti lahko zagovarjajo, če bo socialistična stranka pridružena ti federacijski stranki in ostala v nji kot enota in agitirala ter vzgajala delavstvo za socializem, tedaj bo vposlila vse svoje sile za predsedniškega kandidata skupne stranke, ob enem pa bo vodila kampanjo za svoje kandidate v državne in druge urade.

Socialistična stranka hoče biti v skupni stranki to, kar je socialistična (neodvisna delavska stranka) v angleški delavski stranki. Večina sedanje eksekutive smatra, da se taka stranka ustanovi in da bo imela socialistična stranka v nji še večje priložnosti za agitacijo in pridobivanje moči in vpliva, kakor pa jih ima sedaj.

Pod okriljem st. paulske konvencije pa tekmuje za prvenstvo stranka delavcev (W. P.)

"Oakland World", socialistično glasilo v Californiji, izjavlja, da socialisti ne bodo podpirali nobenega "tretjega" kandidata, pa če je stokrat LaFollette, ako bo kandidiral kot neodvisen kandidat. Socialistična stranka v Californiji se je zedinila z unijami in

farmarskimi organizacijami za enotno listo kandidatov v državne urade, ki bodo označeni na glasovnici pod imenom socialistične stranke. Socialisti v Misouriju so pridobili unije za enotno stranko, ki funkcionira pod imenim "Ameriška delavska stranka". Socialistična stranka je v nji vodilna skupina, istotako v "ameriški delavski stranki" v New Yorku.

"Labor," glasilo železničarskih unij, ki ima nad milijon cirkulacije, priporoča unijam, naj ne pošljejo delegatov na st. paulsko konvencijo, ki bo orodje v rokah razbijačev unij (kakor naziva komuniste), kajti konvencija unijskega delavstva bo v Clevelandu pod okriljem Konference za progresivno politično akcijo.

"Illinois Miner", ki ga urejuje Oscar Ameringer, je naklonjen st. paulski konvenciji, ker je sklicana z namenom, ustanoviti stranko progresivnega delavstva in farmerjev ter postaviti svoje kandidate. Z ozirom na komuniste piše, da četudi pridejo v St. Paul, se delavci in farmerji ne bodo ozirali na njihove nepraktične dogme. Ob enem jih kritizira radi njihovega surovega napadanja na socialiste, kar skupni stvari ne more koristiti.

Naj se delavska stranka letos ustanovi ali ne, delavstvo bo imelo svojo stranko kakor vsa leta doslej. Socialistična stranka je bila in je "tretja" stranka. Socialistična stranka je v zadnjih par letih dokazala, da ji je za združenje delavstva na političnem polju. Ako se pokaže možnost, da je že letos mogoče ustanoviti kaj trajnega, stranko, ki bo imela pogoje za življenje, stranko, ki bo vodila ameriško delavstvo v zmage za socializem, tedaj bo naša stranka z njo in ostala v nji kot je bila doslej — socialistična stranka!

L. 1920 smo imeli akcije za ustanovitev tretje stranke. Ustanovila se je in po volitvah razpadla. Pokojni Theodor Roosevelt je pred leti ustanovil "tretjo" stranko, ki je dobila par milijonov glasov, razpolagala je z velikimi gmotnimi sredstvi, toda ker je bila stranka voditelj, je propadla. Imeli smo populistično stranko — največjo tretjo stranko v ameriški zgodovini, ki jo je doletela enaka usoda kakor Rooseveltovo. Imeli smo že mnogo "tretjih" strank, ki so bile stranke nezadovoljnih in iz starih strank potisnjenih političarjev, zato so umirale tako hitro kakor so nastajale.

Ameriško delavstvo se bo prej ali slej otreslo kapitalističnih strank in nastopilo v političnih bojih v svoji lastni stranki. Ameriško delavstvo pa ne bo imelo mogočne stranke brez unij. Vsa dosedanja gibanja, vse dosedanje akcije pokazujejo, da se ameriško unijsko delavstvo giblje v smeri politične osamosvojitve. In to je v največji meri zasluga vzgojevalnega in propagandističnega dela, ki ga vrši nad 20 let ameriška socialistična stranka. Naš cilj je pridobiti ameriško delavstvo za socializem in za ta namen moramo v sedanjih časih delati kakor nam narekujejo razmere. Zmerom pa moramo varovati svojo stranko, jo utrjevati nepretrgoma, kajti socialistična stranka bo tudi v bodoče dinamo delavskega političnega gibanja v tej deželi, tudi če bičasne konfuzije kazale drugačno sliko. Tujerodno delavstvo bo imelo, kakor doslej, najboljšo zaslonbo in najboljšo zagovornico v socialistični stranki.

Naša dolžnost je, da delamo za to stranko ne samo toliko kot doslej, ampak več kot doslej.

Na glede kaj nam prinesejo letošnje konvencije za ustanovitev "tretje" stranke, neglede na viharne kampanje, ki se bodo vršile, naša stranka ostane! Razna gibanja so nastajala in umirala. Socialistično je živelo, živi in se razvija.

SEMINTJA.

Albanija ponuja kraljevsko službo. — Ugrabljen poslanec. — Radić potuje. — "Zaščita države". — Konvencija znanstvenikov in konvencija kimovcev. — Sezona počitnic.

Albanci so izvedli novo revolucijo. Vrgli so fevdalno vladno Ahmeda Zoguosa in sedaj so v skrbeh, kaj početi z Albanijo. Škof Fannelli, eden voditeljev revolucije, pravi, da je bil glavni namen upora odpraviti fevdalni sistem. Mnogi niso njegovega mnenja. Italija intrigira. Jugoslavija še ni prenehala želeti Skadra. Tudi Grčija bi rada košček Albanije. Ampak dežela je majhna in ne šteje niti milijon prebivalcev.

V Albaniji se mude tudi agentje oljnih interesov ter rudniških sindikatov. Ako je kaj vzeti, bodo vzeli. Ameriški oljni kralj Harry Sinclair, sedaj splošno znan radi teapotskega škandala, ima v Albaniji svojo diplomacijo, ki išče koncesije. Pierre Gigiaman, diplomatični zastopnik Albanije v Bukareštu in albanski vojskovodja, pa ponuja Sinclairju kraljevsko čast.

V jeseni l. 1913 so velesile priznale Albanijo za monarhijo in dale prestol nemškemu princu Viljemu Weidu. Zasedel ga je v začetku l. 1914, toda je moral čez nekaj mesecev pobegniti pred neloyalnimi podaniki. Harry Sinclair ne bo sprejel prestola, kajti kot vladar mogočne oljne družbe šteje mnogo več kot pa kakšen albanski kralj, ki ne ve "ne ure ne dneva," kedaj mu bojeviti prebivalci albanskih hribov vzamejo kronco. Sinclairji, Morgani, Rockefellerji in drugi industrialni mogotci ter velebankirji so danes pravi vladarji. Vladarji po "milosti božji", kolikor jih je še ostalo, so nepotreben okrasek. Moči imajo le toliko, kolikor jim jo dajo finančni kralji.

Iz Rima poročajo, da so fašisti ugrabili socialističnega poslanca Matteotija in ga neznanu kam odvedli. Sumi se, da so ga umorili. Ta dogodek je povzročil v Italiji veliko razburjenje. Mussolini je obljubil kaznovati krivce, ako jih najdejo. Rimski dopisnik čikaške "Tribune" poroča, da se v Rimu širijo govornice, da je dobil poslanec Matteoti v roke dokumente, s katerimi bi razgalil visoke vladne uradnike v finančnem ministerstvu in jih predstavil Italiji za nepoštenjake. Če so ga umorili, ne bo mogel govoriti in nepošteni funkcionarji bodo v očeh nemisleče javnosti veljali tudi naprej za poštenjake. Zmotili so se in fašizem se krha.

Štefan Radić, voditelj hrvatske republikanske seljačke stranke, je po poročilih z Dunaja šel v Moskvo na kongres kmečke internacionale. Baje je njegov namen dobiti pomoč Rusije v boju za osvoboditev Hrvatov in ustanovitev federativne kmečke republike na Balkanu. Radić je že več mesecev izven Jugoslavije. Bival je v Londonu in potem na Dunaju, kjer je skušal organizirati konferenco zatiranih narodnostnih manjšin, kar pa se mu ni posrečilo. Njegova politika je čudna in izgleda, da gre večinoma v prilog Pasićevi vladi, dasiravno Radić nima tega namena. Pasić je dosegel marsikaj kar ne bi mogel če bi znal Radić pametnejše delati.

Neka vest z Dunaja se glasi, da je vlada razpustila ljubljanski občinski svet, "ker je odobril bombni napad komunistov na parado nacionalističnih delavcev v Trbovljah." Razveljavila bo baje tudi vse mandate Radićeve stranke na podlagi zakona o zaščiti države. Vzrok: Radićevo potovanje v Moskvo z veleizdajniškimi nameni. V ostalem je v Jugoslaviji "po starem".

Francija je dobila novega predsednika. Millerand je moral resignirati, ker je v zadnji volilni kampanji izjavil, da bo odstopil, ako zmagajo stranke leve. Po volitvah se je premislil, stranke leve pa niso pozabile njegove izjave. Gaston Doumergue je novi predsednik. Izvoljen je bil s pomočjo nacionalnega bloka, ki ga vodi bivši ministerski predsednik Poincare. Paul Painleve je bil kandidat strank leve, ki pa se je pri volitvah predsednika razbila na radikalno in konservativno krilo. Mnogi takozvani radikalci postanejo konservativni, kadar je treba napraviti kak radikalen čin. Herriot, voditelj radikalne socialistične stranke, ki pa ni socialistična, je novi ministerski predsednik. Socialistična stranka bo novo vlado podpirala v prizadevanjih napraviti pomirjevalen sporazum z Nemčijo in ublažiti situacijo v Evropi.

Prošli teden je zborovala v Clevelandu konvencija republikanske stranke. Sprejela je platformo, ki ni drugega kakor kup fraz in obljub, ki jih ne bo nikdar izpolnila. Za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata je nominirala reacionarja in se razpustila. V volilni kampanji bo potrošenih nekaj milijonov — izvolitev Hardinga je stala kampanjski odbor republikanske stranke nad sedem milijonov dolarjev. Kapitalisti, ki prispevajo direktno, vedo zakaj prispevajo; delavci in farmarji, ki prispevajo indirektno vsak cent v kampanjske fonde kapitalističnih strank, pa večinoma sploh ne vedo, da prispevajo.

Veliko važnejša kakor konvencija republikanske stranke je bila petinsedemdeseta letna konvencija zveze ameriških zdravnikov, ki se je vršila zadnji teden v Chicagi. Razpravljala je o uspehih medicinske znanosti, o zdravljenju boleznih in njihovih vzrokih ter o preprečenju boleznih. Mase se niso zanimale zanjo, toda konvencija se je zanimala za javno zdravstvo in vse probleme, tikajoči se medicinske vede in higijene. Par tisoč zdravnikov je bilo navzočih, med njimi nekaj iz Evrope in drugih krajev sveta. Zanimiva je bila razstava tekoni konvencije. Videl si vse kar rabi medicinska veda, videl si kakšna je danes in kakšna je bila pred 75 leti in prej. In medicinska veda je komaj iz povojev.

Delavski oddelek illinoiske administracije naznanja, da postaja brezposelnost v tej državi pereč problem. Premogovniki počivajo in tovarne odpuščajo delavce. Meseca maja je bilo odslovljenih 2,5% delavcev, v nekaterih obratih celo več. V Chicagi je okoli četrta miliona brezposelnih delavcev. Trgovine so založene z blagom in tovarne imajo prenapolnjena skladišča. Zato je treba počivati, toda brezposelnim to ni počitek, ker se ubijajo s skrbmi, kje najti delo, da si kupijo kruha.

Sedaj smo v sezoni počitnic. Vlaki so napolnjeni izletnikov, pa tudi delavcev, ki begajo za delom. Gospoda, ki si je razdelila dividende, pohajkuje iz letovišča v letovišče, delavci pa iščejo službe, da napravijo delničarjem novih dobičkov. Sicer ne iščejo dela s tem namenom; ampak če hočejo živeti, morajo delati. Če delo izgube, jim potrka pomankanje na vrata. Če ne dobe drugega, tedaj pomankanja ni mogoče odgnati. Toda zakaj prihaja pomankanje samo k delavcem v goste? To je vprašanje, ki bi si ga morali delavci sami zastavljati. Odgovorili bi si, da zato, ker živimo v razredni družbi. Trajna rešitev vprašanja bi bila odprava razredne dužbe. Tisti, ki ne delajo, pa vendar žanjejo, jo ne bodo odpravili. To ni njihov interes. V interesu delavskega ljudstva pa je, da se jo odpravi. Kadar bo to spoznalo, bo razumelo svojo nalogo.

Čudna taktika.

Naši "ekstremni" prijatelji v W. P. nas proglajajo za izdajalce in grešnike, za katere ni odpuščanja in ne izveličanja. Ako bi bilo vse to res kar govore o nas, tedaj bi se nas moral ogibati vsak poštenjak, če po njihovi razlagi sploh eksistira taka stvar izven njih samih. Pa vendar se hočejo združiti z nami in ker jih odklanjamo, se jeze, ker ne maramo njihove tovaršije. Čudna taktika!

IVAN CANKAR:

KURENT

Starodavna pripovedka.

I.

Saj veste vsi, kako se je ta zgodba začela:

Kurent je bil siromak, da mu ga še v tej deželi siromakov ni bilo enakega. Spočet je bil ob vinu in razuzdanem veselju, porojen pa v bridkosti in hudih nadlogah. Ko je mati ugleдалa cmeravo nebogljenče, se je razjokala še sama.

"Saj ne bo živelo!" so rekle sosede.

"Da bi le ne!" je vzdihnila mati.

Cmeravo nebogljenče pa je živelo in krstili so ga za Kurenta.

Komaj je Kurent shodil, je bilo že očitno, da ni za nobeno rabo na svetu. Namesto da bi gazil blato po vseh štirih, ali da bi se valjal v prahu, kakor drugi kršчени otroci, je sedel na peči, gledal debelo ter gulil svoj desni palec, dokler mu ga niso s cunjo obvezali. Rastel je zelo počasi, redil pa se še celo ni; edino lasje so poganjali tako čudežno hitro, da mu jih je mati nazadnje zvezala v šop na temenu; ker je takrat še krilo nosil, je bil čisto podoben bledikastemu dekletu.

"Gospod bo, za drugo rabo ni!" so rekle sosede; mati pa se je močno razveselila v svojem sreću.

Ali kazalo je, da mu tudi lemenat ni bil sojen ob rojstvu. Ko je dopolnil dvanajsto leto, je vprašala mati Kurenta, če bi rad bil župnik in škof in kaj da bi drugače rad bil. Kurent je dolgo pomislil, nato pa je rekel:

"Cesar!"

Mati ga je zlasala ter se je napotila do bližnje in daljne žlahte. Ta je dal par tolarjev, oni platna za perilo, tretji pa dober svet. Jeseni so naložili Kurenta na voz. Mati se je jokala in ga je za slovo pobožno pokrižala, oče pa ga je krepko potegnil za uho, zato ker je bil z novimi škornji stopil v lužo. Staremu hlapcu Andrejcu je bila dana zapoved, da naj se nikar ne napije spotoma in da naj pošteno odloži Kurenta pri teti samici, ki je živela v mestu, zato ker je bilo tam več cerkva in spovednikov, nego na fari.

Hlapec Andrejec je storil vse, kakor je bilo zapovedano. Odložil je Kurenta pri teti samici, nato pa je šel v krčmo in se je napil že v mestu, zato da bi spotoma ne bilo potreba. Ko se je o mraku vrnil na faro, je bil Kurent že pred njim doma. Andrejec je spravil konja v hlev, pred hišo je oče obdelal Kurenta s tenko brezovko, po dvorišču pa se je izprehajal košat petelin in je časih pomežikal v solnce, ki je gledalo komaj še z enim očesom izza hriba.

"Če za župnika nisi, pa bodi pastir!" je rekla mati.

Kurent pa tudi za pastirja ni bil ustvarjen. Namesto da bi se brigal za živino, je ležal v travi in je gledal v nebo. Kolikor dalj je gledal, toliko bolj je razložil, da nebo, tista lepa božja plahta, ni privezana in pribita na vekomaj, temveč da neprenehoma gre svojo veličastno pot — sam Bog vedi kam! Gledal je in je zadremal; časih se mu je sanjalo, da ne leži na zemlji, temveč visoko na lepi božji plahiti in da gleda zviška na pašo, kjer so se bile očetove in sosedove krave pravkar zalotile v deteljo. Ko se je vzdrnil, so bile krave resnično v detelji.

Nekoč se je vrnil s paše brez živine, ki se je bila v hosto poizgubila. Oče ga je najprej naklestil, kakor se spodobi, nato pa mu je rekel:

"Kurent, nadloga vseh nadlog, kaj bi s tabo! Za gospoda nisi, ne za pastirja, ne za hlapca. Ali naj te vbogajme redim že na mlada leta? Sam povej, kaj bi rad bil!"

Kurent je dolgo pomislil, nato pa je rekel: "Papež!"

Oče ga je dobrega zlasal in je zavzdihnil v svojem sreću:

"Za kateri greh, o Bog, si me udaril s to grenko palico!"

Od tistih dob je rastel Kurent, kakor raste kopriva ob plotu. Nihče se ni zmenil zanj, on pa za nikogar. Po teden dni ga ni bilo do hiše, pa se mati ni vprašala, ne oče ni vprašal: "Kje pa je naš Kurent? Ali je lačen naš Kurent?" — In kadar se je povrnil, razcapan, bos in gologlav, kakor je bil, ga niso vabili: "Prisedi, Kurent; skleda je na mizi in tvoja žlica tudi!" Nič ga niso vabili; v veži je Kurent južinal, kakor popotnik iz tuje dežele; kadar je pojuzinal, pa je šel, kakor gre veter; le Bog sam mu kaže pot in cilj.

Vasi in ljudi se je Kurent ogibal; samota je bila njegovo cesarstvo. Gledal je, kako teče potok skozi polje, v senci belih vrb: poslušal je, dolgo in natanko, njegovo pesem in navsezadnje jo je razložil tako čisto, da je slišal besede in človeški glas. Poslušal je, kako pošumeva polje v rahlem vetru in to tiho pesem polja in njiv je razložil izmed vseh drugih. Preromal je prostrane gozdove in je verno poslušal, ko so mu pripovedovali svoje žalostne ponočne zgodbe; vse bolj bučča in vse bolj nedeljska je bila njih pesem, nego tista, ki so jo prepevale cerkvene orglje, kadar jih je gonil gluhi organist.

Tako se je klatil Kurent brez doma, brez pota in brez posla, sebi v sramoto, ljudem v izpodtiko in v nagnus.

Če ga je srečal kmet, je pogledal hudo in je pljunil debelo:

"Fej te bodi! Fant pohajkuje, mož bo kradel in požigal, stavec bo beračil!"

Kurent še slišal ni takih besed, žvižgal je in je bil vesel.

Ne le možje, tudi hlapci in pastirji so se

izgledovali nad njim; ženske pa ga še celo niso pogledale, ker je bil bos, kuštrav, umazan in cunjast, da se Bogu usmili.

Pripetilo pa se je ob tistem času, da je Kurenta veter zanesel v vas, ko so se vračali farani od velike maše. Dolga vrsta jih je bila. Posamez, po dva in po štirje so šli zložno in počasi po beli cesti nizdol, proti vasi, ki se je senčila v dolini; vsi so bili prazniško oblečeni in solnce je sijalo. Kurent je skočil s ceste na poljsko stezo, da bi se ne zadeval ob ljudi.

Komaj pa je tako skočil, je zastrmel z očmi in z ustmi ter je stal na polju, kakor do kolen ukoreninjen.

Šlo je po cesti prelepo dekle. Vse se je žarko svetilo v solncu; oči, lica, ustnice, rdeča ruta okoli vratu, pisano krilo in celo beli robec, ki ga je držala v roki ob pasu. Najbolj in najlepše pa so se svetile oči in Kurent je takrat spoznal: tam, v tistih očeh je življenje, kakor mu ga na vsem božjem svetu ni enakega.

Daleč že so bili farani; celo zakasnele, pobožne kmetice, ki po maši obredejo še stranske oltarje in ves križev pot, so prišle z drobnimi koraki mimo in so se križale, ko so ugledale Kurenta. Kurent pa je stal, kamor je bil prirastel, dokler se ni solnce nagnilo do hriba.

Ko so priromale sence s klanca ter upihavale luči po dolini, počasi in tiho, kakor o veliki noči cerkovnik s kajfežem sveče pred oltarjem, se je napotil Kurent proti gozdu, ki je bil njegov dom. Od jutra do večera ni pil, ne jedel, pa ni občutil ne gladu in ne žeje. Kraj gozda je legel v travo in je gledal v nebo, ki je bilo zmirom višje in zmirom svetleje, kolikor dalj je gledal; človeške oči bi ne bile ugledale ne še ene zvezde, Kurent pa jih je videl že brez števila.

V gozdu je šumelo, topel veter je šel v dolino; Kurent je gledal v nebo, in kakor je pelo na nebu, v gozdu in na polju, tako je prepevalo v njegovem srcu.

"Rdeča so tvoja ustna, kakor ruta okoli tvojega vrata, kakor mak, ki se priklanja v polju, kakor nageljni na tvojem oknu. Vesele in bistre so tvoje oči, kakor oprano nebo, kadar odseva na njem svetla rosa od polja; globoke so, kakor jezero nad zakletim gradom in kakor je nebo, kadar se božja streha vzdigne do nebes in se zvezde tiho približajo gozdu; pogleda človek vanje, pa sliši pesem, ki jo je takrat slišal, ko se mu je sanjalo, da je prečudno odrešen vseh britkosti in da z angelji prepeva Materi božji na čast. Tvoja lica so lepša, bolj so rdeča in dišeča, nego rože na Marijinem vrtu. Lahke so tvoje noge; kakor hodiš, ne hodijo sence v gozdu tako mehko in tiho . . . Ali joj meni! Vesele so tvoje oči, moje srce pa je žalostno in pusto, kakor polje ob suši. Joj meni! Mehak in tih je tvoj korak in v solnce gre; težak pa je moj, samote in noči željan! Joj meni — nikoli ni

zima svatovala s poletjem, nikoli ne dan z nočjo, nikoli ne bo gledal grešnik nebes!" . . .

Tako je Kurent prepeval in vzdihoval; ko se je znočilo, se je napotil v vas.

Pred svojo bajto je sedel stari Jernejec in si je godel na harmoniko. Kurent je poslušal, nato pa je stopil do Jernejca in je rekel:

"Daj še meni, da poskusim!"

"Če ne pobegneš z njo, razbojnik!"

"Ne pobegnem!"

Komaj je harmonika začutila Kurentove roke, je zapela, kakor ni pela nikoli poprej.

"Kako godeš?" je vzkliknil Jernejec. "Take žalostne pesmi še nisem slišal. Pogrebem godeš, svatom ne!"

"Harmonika ni jezik, ne ve za hinavščino; pesem ni beseda, ne laž!" je rekel Kurent.

Šel je v vas in je stopil v hišo svojega očeta.

"Oče, harmoniko smo imeli pri hiši. Dajte mi jo za doto in delež!"

Oče pa se je zasmel:

"Vzemi si harmoniko, Bog ti jo blagoslovi! Za gospoda nisi bil, ne za pastirja, ne za hlapca; tudi za godca ne boš!"

Kurent pa je vzel harmoniko in je šel po svoji poti. Ogledaval si je hiše, ogledaval okna. Njegove oči, vajene gozda, so videle bistro ponoči in podnevi. Za plotom je ugledal vrt, nad vrtom zeleno okno; od okna pa so viseli košati nageljni skoraj do tal.

Komaj je ugledal tisto okno, je vedel, da je tam njen stan; zakaj njegovo srce je bilo polno ljubezni in koprnenja; tako srce pa je vsegavedno, pot najde brez kažipota, cilj vidi s slepim očesom.

Kurent je nagnil glavo in je bil močno žalosten. Za plotom je stal, kakor grešnik pred nebeškimi vrati.

"Še vreden nisem, da bi ti adjo rekel; vreden komaj, da me gledajo tvoji nageljni!"

Tako je pomislil v svojem potrtem srcu. Od nekdanj pa je taka postava na svetu, da se pesem porodi iz ljubezni in iz koprnenja. Zato je Kurent v svojem srcu še nadalje rekel:

"Nisem vreden, da bi vasoval pod tvojim oknom, kaj šele, da bi pomislil na vse druge sladkosti, ki jih bo deležen, kdor nekoč zadobi tvoje dopadajenje! Ali če grešnik ni vreden, da bi stopil v paradiz, mu ni prepovedano, da gleda na vrata. Če mi ni dano, da se prikažem pred tvojim usmiljenim obličjem, pa mi je dano, da prepevam tvojo čast in slavo ter da jo oznanjam po vsem prostranem svetu. Kdo ve, če ne boš kdaj ob tem oknu zaslišala moje daljne pesmi; in morda bom takrat deležen tvoje ga pozdrava in tvoje dobre misli!"

Ko se je Kurent tako lepo poslovil od plotu, okna in od nageljnov, se je napotil po svetu. Ali očetova beseda nikoli ne zgreši; prej nego tista bi se motile šembiljske bukve. "Tudi

za godca ne boš!" je rekel oče; in Kurent ni bil za godca.

Romal je križem od svatbe do svatbe, od sedmine do sedmine, od žeganja do žeganja, pa je bil siromak bolj siromašen nego ob rojstvu.

"Kdo bi plesal, kadar Kurent gode?" so rekli. "Razjokal bi se človek ob njegovih pesmih — sušo in povodenj nam gode, britkost in smrt!"

Pa so ga pretepli ter pognali na cesto.

Kurent je bil žalosten.

"Iz srca gre koprnenje v roke, iz rok v harmoniko, iz harmonike med ljudi — kaj bi ljudje z mojim koprnenjem, ko so veselja polni?"

Tako je šel žalosten po svoji žalostni poti, pa je ponevedoma prišel do svatov, ki niso imeli godca.

"Zagodi nam, Kurent!" je ukazal ženin. Kurent je pogledal ter je spoznal nevesto in ženina. Pred svate je stopil, šel je pred njimi, kakor križ pred procesijo. Komaj je stisnil harmoniko, so završili svatje in so zaplesali; nikoli še uho ni slišalo take pesmi, upijanila je kakor močno vino.

Tri noči so pili in plesali svatje, tri dni so spali. Tretjo noč je rekel Kurent:

"Tudi jaz bi rad plesal z nevesto!"

Takrat so ga vsi pogledali in smejali so se, da so se okna tresla. Smejala se je tudi nevesta in solze so ji tekale po rdečih licih.

"Daj, zapleši z njim!" je rekel ženin ter je od smeha in od pijanosti omahnil pod mizo.

(*Dalje prihodnjič.*)

Socialisti v Californiji za enotno delavsko stranko.

Konvencija socialistične stranke v Californiji, ki se je vršila zadnje dneve v maju, se je izrekla za enotni nastop z unijami, farmerskimi organizacijami ter farmersko delavsko stranko pri letošnjih volitvah in je pooblastila eksekutivo, da sme napraviti dogovor z omenjenimi skupinami. Za enotni nastop pa je socialistična stranka pod enim pogojem: da se komunistične W. P. ne sprejme v skupno federacijo, ker je s svojim dosedanjim delovanjem in izjavami ter proglašila dokazala, da ji ni niti najmanj za sodelovanje, ampak samo za razdiranje. Predlog, tikajoč se enotne fronte in pogojev za skupni nastop je bil *soglasno sprejet*.

Californijska socialistična stranka je na glasu kot radikalna skupina, ni pa radikalna v tem, da bi nasedala na lim propagatorjev "enotne fronte", katerim je cilj vse kaj drugega kakor enotna fronta.

Konvencije, ki se je vršila v San Franciscu, so se udeležili delegatje socialističnih postojank

iz vseh krajev Californije. Udeležba je bila večja kot na prejšnjih konvencijah, ki so se vršile po vojni, in kar je še značilnejše, volja za delo in navdušenje med delegati je bilo kot še nobenkrat v zadnjih osmih letih. Za socialistične delegate iz Californije za C. P. P. A. je konvencija izvolila Camereon H. Kinga in Alexander Horra. Na konvencijo soc. stranke bo poslala polno kvoto delegatov.

Socialistična stranka je edina delavska stranka, ki ima v Californiji pravico do glasovnice. Ako pride do sporazuma z drugimi skupinami, bo šla skupna lista kandidatov na glasovnico pod imenom socialistične stranke.

Isti teden se je vršila v San Franciscu konvencija farmerske-delavske stranke, katere se je udeležilo nekaj nad sto delegatov. Delegate, ki jih je poslala Workers' Party in losangelska Labor Party je konvencija odklonila. Udeležil se je tudi John C. Kennedy, bivši socialistični alderman v Chicagi, sedaj stanujoč v državi Washington, ki ji je priporočal, naj pošlje svoje zastopnike na šentpavelsko konvencijo. Izrekel se je proti Konferenci za progresivno politično akcijo, ki bo imela svojo konvencijo v Clevelandu dne 4. julija. Kot poroča "Oakland World", so Kennedyja najeli za to misijo californijski komunisti in mu plačali stroške. Prošlo leto je bil na "združevalni" konvenciji dne 4. julija v Chicagi kot delegat farmerske-delavske stranke iz Washingtona zaeno s par drugimi, katerim je povrnila stroške Workers' Party, ki je kontrolirala čikaško konvencijo in razbila farmersko-delavsko stranko.

Konvencija je izvolila poseben odbor za pogajanja s socialistično stranko v pogledu skupnega nastopa pri letošnjih volitvah in skupne stranke. Zaključila je poslati delegate v St. Paul in v Cleveland.

Ko so se pričeli razdori v socialistični stranki, so zadeli njene organizacije po zapadu najhujše. V Californiji se je dobilo nekaj treznih sodrugov, ki so obvarovali organizacijo in skrbeli, da ni izgubila pravice do glasovnice, katere tam ni lahko dobiti. Danes je naša stranka v Californiji zopet pojačana, v San Franciscu ima lastne prostore, in njeno glasilo "The World" se tiska v lastni tiskarni.

Molčeči Cal.

Predsednik Coolidge je radi svoje redkobelednosti, od kar je postal predsednik, dobil priimek Silent Cal, s katerim ga njegovi oboževalci povišujejo kot človeka, ki malo govori pa mnogo dela. V slednjem so v pravem. Govore tisti, ki dajejo vladnim organom navodila. Naloga funkcionarjev je, da govore toliko kolikor potrebno in delajo kakor jim je naročeno. Molčnost je največkrat posledica poslušnosti.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Šesta konferenca socialističnih klubov J. S. Z.

v zapadni Pennsylvaniji

se bo vršila v nedeljo 22. junija na Avelli, Pa. Pričetek konference točno ob 10. dopoldne. Zastopniki klubov in društev Izoobraževalne akcije JSZ. naj skrbe, da bodo prišli pravočasno v Slovenski dom na Avelli, kajti dnevni red je obširen (objavljen je na drugem mestu v tej izdaji).

Ob 1. popoldne se bo vršil pod avspicijo konference velik shod, na katerem bo govoril med drugimi sodrug Wm. J. Van Essen iz Pittsburgha v angleščini. Nastopilo bo tudi več slovenskih govornikov.

Vsak klub v tem okrožju naj skrbi, da bo zastopan na avellski konferenci. Vsak sodrug naj agitira za čim večjo udeležbo shoda. Vsi skupaj delujmo za pojačanje J. S. Z. in razširjenje njenega glasila v Pennsylvaniji.

Nedelja 22. junija je naš dan in naše zbirališče Slovenski dom na Avelli. Naš smoter je širiti razredno zavest med delavstvom in naš cilj je socializem!

JOHN JEREB, tajnik Konference.

Socialistična kampanja v Illinoisu.

CHICAGO, ILL. — Socialistična stranka je edina delavska politična skupina v Illinoisu, ki je nominirala kandidata za governorja, podgovernorja in v druge državne urade. Nominirala je kandidata za zveznega senatorja in ima tudi kandidata za kongresnike v skoraj vseh okrajih.

V nedeljo 15. junija se je vršil v Chicagi velik kampanjski piknik socialistične organizacije okraja Cook, katerega se je udeležilo do štiri tisoč ljudi. Deležno vreme je bilo vzrok, da se ga ni udeležilo kakih šest tisoč oseb več. Govorili so zamorski orator Ross D. Brown, milwauški župan sod. Daniel W. Hoan in Geo. R. Kirkpatrick. Tega piknika se je udeležilo tudi lepo število Slovencev in drugih Jugoslovancev.

Članstvo socialistične stranke v Illinoisu je izvolilo za delegate na konvencijo socialistične stranke, ki se bo vršila 6. julija v Clevelandu, sledeče sodruge:

Evar Anderson, Chicago; Tilden Bozarth, Staunton; Otto Branstetter, Chicago; Katherine Claus, Lincoln; John M. Collins, William A. Cunnea, Swan Johnson, Geo. Koop, W. R. Snow, John T. Whitlock in Dave Woodhouse, vsi iz Chicage. Illinoisko socialistično stranko bosta zastopala na konvenciji "Konference za progresivno politično akcijo" dne 4. julija v Clevelandu sodruga William A. Cunnea iz Chicage in Tilden Bozarth iz Stauntona.

Iz Pennsylvanije.

Od kar so pričeli klubi JSZ. v Pennsylvaniji obdržavati konference, se je naše gibanje zelo poživelo. Dosedaj so se vršile štiri konference. Peta se bo vršila dne 22. junija na Avelli, Pa.

Tekom zadnjih dveh let so naši klubi priredili število shodov, na katerih so nastopili slovenski in angleški govorniki. Skoro vsi so bili dobro obiskani in z vsemi smo dosegli dober uspeh.

"Proletarec" je po tukajšnjih naselbinah zelo razširjen, po enih bolj kot katerikoli drugi slovenski list razun obligatnih glasil podpornih organizacij.

Meseca maja se je mudil v Pennsylvaniji na agitaciji sodrug Chas. Pogorelec, ki je nastopil na mnogih shodih in sestankih, povsod z uspehom. Imenik "Proletarčevih" naročnikov v Pennsylvaniji se je vsled njegovega prizadevanja precej povečal.

Naše delo za socializem skušajo ovirati propagatorji W. P., ki store kolikor sploh morejo za blatenje naše stranke. Za svojo organizacijo niso dosegli niti najmanjšega uspeha, in tako je bil ves njihov trud in denar vržen v vodo.

V par naselbinah so uspeli pridobiti naše klube za skupno prvomajsko slavnost, toda tudi ob teh priložnostih so pokazali, da jim je samo za napadanje in niti malo za slogo. Naše govornike so pozneje opsovali v svojem listu, v enem kraju pa se njihov "gromovnik" ni mogel vzdržati niti na skupnem shodu, da ne bi pokazal svojega sovraštva napram socializmu, katere je prej vabil v "enotno fronto".

Bratenje s pristaši W. P. ni na mestu, ker imajo namen škodovati, ne pa koristiti socialistični stvari. Iz nekompromisnih "ekstremistov" so postali v politiki skrajno kompromisna sekta, ki se druži z raznimi konservativnimi skupinami in ljudmi, ki so šele pred par leti postali "radikalni". Vse te druži skupaj fanatično sovraštvo proti socialističnemu gibanju. Kdor opazuje njihovo delovanje, mu je jasno, da se ne bore niti od daleč toliko proti kapitalizmu kakor proti socialistični stranki. Vsak njihov list je poln napadov na nas. Izdajajo posebne letake, s katerimi udrihajo po socialističnem gibanju. Na shodih blatijo socialiste. Za kulisami intrigirajo proti nam. Pa vendar ne morejo doseči svojega namena. Socialistična stranka dela in njene vrste se večajo, W. P. pa pada.

Delavske razmere v Penni so slabe. Premogarji so deležni prisiljenih počitnic že več mesecev, zadnje čase pa so pričeli odpuščati delavce tudi v jeklarskem in drugih obratih.

Izgleda, da bodo pennsylvanski klubi JSZ. na našem V. rednem zboru dne 11. julija v Clevelandu dobro zastopani. O dnevnem redu zбора bo razpravljala, v kolikor bo dopuščal čas, tudi konferenca dne 22. junija na Avelli.

Član J. S. Z.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Kirkpatrick bo govoril v St. Louisu dne 4. julija.

ST. LOUIS, MO. — Socialistična stranka v St. Louisu bo imela dne 4. julija v Rodenbergovem parku velik piknik, na katerem bo govoril med drugim Geo. R. Kirkpatrick. Nastopil bo ob 3. popoldne, ker se bo zvečer odpeljal v Cleveland na konvencijo C. P. P. A.

Socialistična organizacija v St. Louisu je zelo močna, posebno od kar so se ji pridružile progresivne unije. Njeno glasilo je tednik "St. Louis Labor", ki je vodilni delavski list v državi Missouiri.

Članstvu kluba št. 1.

CHICAGO, ILL.— Seja kluba št. 1 bo v petek 20. junija ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Na dnevnem redu bodo razna poročila, potem sledi diskuzija. To je zadnja seja našega kluba pred V. rednim zborom JSZ.

Ako si še niste nabavili posebne konvenčne znamke, jo vzemite na prihodnji seji. Konvenčne znamke je izdala eksekutiva soc. stranke v pokritje stroškov konvencije. Izdatke, ki nastanejo z našimi konvencijami, moramo plačati mi, ker smo socialistična stranka. Če bi bili republikanska ali demokratska, bi jih plačali bogataši.

Kdor je zaostal s članarino, naj jo ta mesec sigurno poravnava, da v polletnem poročilu ne boste šteti med člane, ki so zaostali s prispevki. — *Tajnik.*

Ely napreduje, ako ne v eno pa v drugo smer.

ELY, MINN. — Novico imamo za javnost! Novo cerkev homo zgradili, kakor so zaključili cerkveni moške na seji 8. junija, ako se niso zmotili v računih.

Tukajšnji župnik "so zelo delaven gospod". Nova cerkev bi pomenila uspeh za faro, kredit župniku in pa stroške za — farane. Župnik ima lično karo, farani so jim prenovili stanovanje, gospodinjstvo mu vodi mlada kuharica, in ker se je že napredovalo do tu, zakaj ne bi imeli tudi novo cerkev?

To bi bila tretja cerkev slovenske katoliške fare. Dve že imamo. Za graditev tretje bi prispevala vsaka družina za začetek \$100, pa samo za začetek. Potem pa zopet kolekte in plačevanje dolga, kar bi trajalo leta.

Taktika duhovnikov je večinoma ista kakor kapitalistov. Da ne bodo ljudje v skrbeh kam bi z denarjem, naj ga dajo za novo cerkev. Obresti bo že kdo spravil, da se ne bi bilo treba z njimi ubijati drugim ljudem. Kapitalistični sistem nima usmiljenja z delavci. Izkorišča jih, dokler ne podležejo. Za blagostanje delavskih mas se ne briga. Religije pa tolažijo izgarano rajo, da bo žela plačilo po smrti. Ker pa je denar samo za izkušnjo, naj ga ljudje rajše dajo za večjo čast in slavo božjo.

Elyski delavci se ne moremo hvaliti s plačami. Zasluzimo toliko, da je za sproti. Kakih posebnih udobnosti si ne moremo privoščiti. Po domače rečeno, trda nam gre. Zato pa bo faranom težko prispevati po \$100 in pozneje še sto in še in še brez konca. Delavske razmere se slabšajo, ne samo tukaj, ampak po vseh Zedinjenih državah. Plače nam trgajo in brezposelnih je vedno več. Danes imaš morda še delo, jutri te bodo mogoče odslovili. Denarja ni, trgovine pa ne dajo ničesar zastoj. Človek rabi obleko in jesti vsaki dan.

Pa naj cerkev zgrade, ako mislijo, da sedanja ni več dovolj lična za bivanje Odrešenika. Toda plačajo

naj jo tisti, ki jo hočejo. Ako pa se bo skušalo priti-skati tudi na take, ki pri stvari nimajo nobene besede, se bomo poslužili za varovanje svojih interesov vseh legalnih potov, ki nam jih daje ustava. To si lahko zapomnite, da se ne boste pozneje pritoževali.

Delavci! Opozarjam vas, da bodite previdni in ne podpišite nobenih listin, nanašajoče se na gradnjo cerkve, da se ne vjamete. Ne bojte se župnika! On ni naš gospodar ali diktator, ako nočemo njegovih ukazov. Naj nikar nihče ne misli, da je on paša te nasel-dine. Če za župnika ta cerkev ni, naj si poišče tako, ki mu bo ugajala. Študenti, katerih izpričevala iz starega kraja kažejo samo ničle, nam ne bodo gospodari-li, čeprav smo samo preprosti rudarji.

Župnik naj si zapomni, da s taktiko, ki jo je zavzel, ni še vsadil drevesa, iz katerega bi se žagalo des-ke za gradnjo nove cerkve sv. Antona. — *Poročevalec.*

Dnevni red za šesto konferenco klubov JSZ. v Pa.

V nedeljo dne 22. junija se bo vršila na Avelli VI. konferenca socialističnih klubov in društev Izobraže-valne akcije J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

To bo ena izmed najvažnejših konferenc, ker se bo vršila pred V. redno konvencijo J. S. Z., katera prične zborovati dne 11. julija v Clevelandu.

Provizorični dnevni red konference, ki bo dan zastopnikom v razmotrivanje in potem na glasovanje, je sledeči:

1. Otvoritev konference po tajniku.
2. Volitve predsednika.
3. Volitve zapisnikarja.
4. Poročilo tajnika Konference in poročilo po-možnega tajnika.
5. Poročila zastopnikov o aktivnosti klubov.
6. Razprava o agitaciji za pojačanje J. S. Z.
7. Razprava o agitaciji za razširjenje "Prole-tarca".
8. Razprava o agitaciji za razširjenje Izobraže-valne akcije J. S. Z. med našimi podpornimi društvi.
9. Diskuzija o dnevnem redu V. konvencije JSZ.
10. Volitve potrebnih odbornikov.
11. Razno (sklepanje o sedežu prihodnje konfe-rence itd.)
12. Razpust konference.

Socialistični klubi in društva Izobraževalne akci-je naj skrbe, da bodo gotovo zastopana na tej konfe-renci. V načrtu je, da bo ta konferenca izvolila dva bratska delegata, ki bosta zastopala klube in društva Izobraževalne akcije na V. rednem zboru JSZ.

Naprej za našo Jugoslovansko socialistično zvezo in socialistično stranko!

Naprej v agitaciji za "Proletarca" in za druge so-cialistične liste!

John Jereb, tajnik Konference.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov-nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialistič-nim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA PRED V. REDNIM ZBOROM.

Peti redni zbor Jugoslovanske Socialistične Zveze je blizu. Priprave zanj so v teku. Vršil se bo v Clevelandu. Zborovanje se prične dne 11. julija, par dni po konvenciji socialistične stranke, ki se bo vršila v Clevelandu.

Peti redni zbor JSZ. bo dalekosežnega pomena. Provizorični dnevni red za V. redni zbor je objavljen v tej izdaji "Proletarca". Vse točke so važne. O vseh bo treba temeljito razpravljati.

Jugoslovanska Socialistična Zveza je danes razun finske ena najvplivnejših v socialistični stranki. Svoje aktivnosti ne vrši samo med jugoslovanskim delavstvom ampak med delavci vseh narodnosti, kjer ima svoje aktivne klube. Člani JSZ. so zastopani v okrajnih in drugih odborih socialistične stranke. Urad tajništva JSZ. je v stalni zvezi z vsemi strankinimi uradi. Na konvenciji socialistične stranke bo JSZ. zastopana s tremi delegati.

Od zadnjega zbora beleži JSZ. lep napredek. Njeno glasilo "Proletarec" se je razširil in krog naročnikov in članov se večja, ne tako naglo kakor bi mi želeli, ampak vendar se večja.

Vsak klub J. S. Z. bi moral smatrati za dolžnost biti zastopan na zboru s svojim delegatom. Le tako bo mogoče zanesti v nasebine duh zbora in prenesti njegove zaključke z živo besedo med članstvo.

Ako delegata še niste izvolili, ga izvolite na prvi seji. Ako potrebno, skličite izredno sejo za volitve delegata.

Vprašanje stroškov je seveda važno. Nekateri klubi nimajo zadostnih sredstev, da bi mogli pokriti izdatke delegata. Vožnje stroške delegatov klubov JSZ. plača Zveza iz konvenčnega fonda. Dnevnice plačajo klubi.

Mnogokrat se dogaja, da morajo udeleženci socialističnih konvencij in konferenc pokrivati izdatke iz svojega žepa. Lokalne organizacije nimajo sredstev, ker jih sproti porabijo za agitacijo, člani pa so večinoma delavci, ki razun plače nimajo nikakih drugih dohodkov. Konvencije kapitalističnih strank posejajo bogataški sloji in tem ni težko pokrivati izdatke. Nam je težko, zato pa je treba požrtvovalnosti. Klubi, ki nimajo dovolj sredstev, da bi plačali delegatu zadostne dnevnice, naj izvolija za svojega delegata sodruga, ki se more in se je pripravljen žrtvovati za stvar.

Delegatje morajo priti na zbor poučeni z nazori in željami klubov. Razpravljajte na rednih in izrednih sejah o dnevnem redu za V. redni zbor in o vsem, kar se tiče našega gibanja.

J. S. Z. predstavlja organizirano socialistično gibanje med jugoslovanskim delavstvom v Zed. državah, in v tem je njena važnost. V. redni zbor bo izraz organizirane volje in organiziranega dela.

J. S. Z. je edina jugoslovanska organizacija v Ameriki, ki se aktivno udeležuje volilnih bojev. (Takozvanih "političnih društev" tu nimamo v mislih, ker so le orodja političarjev

kapitalističnih strank.) J. S. Z. je edina jugoslovanska organizacija v Ameriki, ki vzgaja proletarijat za konstruktivno delo v smeri socializma. J. S. Z. je političen faktor, s katerim morajo računati vsi elementi v naši javnosti — radi ali neradi. J. S. Z. je vodilna politična sila organiziranega jugoslovanskega delavstva.

Želja vseh sodrugov je, da se J. S. Z. še bolj utrdi in njene aktivnosti še bolj izpopolnijo. Mi vsi hočemo, da postane vsak delavec, zmožen čitati naš jezik, naročnik našega glasila. Zavedamo se važnosti prosvetnega dela in ga bomo tudi v bodoče negovali z vsemi močmi. Razumne delavske množice so utrdbe socialističnega gibanja.

J. S. Z. je organizacija dela. Njene zasluge so neprecenljive. Vojevala je velike bitke in zmagovala. Nazadnjaške sile je potisnila na stran in ignoranca je morala napraviti prostor znanju. Velike so zasluge Jugoslovanske Socialistične Zveze v njenem delovanju za probujo in vzgojo jugoslovanskega delavstva v Ameriki in storila je mnogo tudi izven svojega ožjega delokroga.

J. S. Z. je organizacija, ki je nastala iz potrebe. Živela in širila se bo, ker jo delavstvo še potrebuje. Delala bo kakor doslej na prosvetnem polju, borila se bo kot se je doslej za izboljšanje gmotnega stanja delavskega ljudstva in za socializem!

V. redni zbor J. S. Z. bo manifestacija socialistične misli razredno zavednega jugoslovanskega delavstva in bo manifestacija socialističnega dela. Sodrugi, naprej z našo zastavo!
Tajništvo J. S. Z.

Dnevni red V. zbora J. S. Z.

Provizorični dnevni red, kakor ga je sprejela eksekutiva J. S. Z., je sledeči:

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev verifikacijskega odbora (za pregledanje pooblastil) — pet članov in gl. tajnik.

B.

Konstituiranje zbora.

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati in poročila.

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o izobraževalni akciji JSZ., volilni kampanji in o aktivnostih Zveze od zadnjega zbora. — Poročevalec Chas. Fogorelec.
2. Poročilo sekcijjskih odborov;
 - a) za slovensko sekcijo poročja Frank Aleah;
 - b) za srbsko referent še ni določen.
3. Zvezno glasilo, kampanjska in druga literatura; poročata F. Zaitz za uredništvo in Anton Slabe za upravištvo Proletarca.
4. Poročilo prosvetnega oddelka JSZ.
5. Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva, poročja Frank Zaitz.
6. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročja John Terčelj.

7. Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij, poročja Anton Garden.
8. Problem naseljevanja in izseljevanja ter gonja proti tujerodcem v Zed. državah, poročja Antona Slabe.
9. Poročilo o načrtu za gradnjo lastnega doma za J. S. Z. in Proletarca.
10. Načelna izjava in pravila, poročja odbor treh: Blaž Novak, Pogorelec in Zaitz.
11. Razno (volilna kampanja in drugo).
12. Razpust zbora.

IMENIK DELEGATOV.

Dosedaj so prijavili delegate za V. redni zbor J. S. Z. sledeči klubi:

St. kluba.	Kraj.	Ime delegata.
1,	Chicago, Ill.	—Joško Oven;
2,	Glencoe, O.	—Anton Garden;
20,	Chicago, Ill.	—Petar Kokotovich;
27,	Cleveland, O.	—Joseph Jouch;
41,	Clinton, Ind.	—Christina Omahne;
45,	Waukegan, Ill.	—Frank Zaitz, zastopnik;
69,	Herminie, Pa.	—Anton Zornik.
118,	Canonsburg, Pa.	—John Jereb;
182,	Meadow Lands, Pa.	—John Jereb, zastopnik;
184,	Lawrence, Pa.	—Louis Britz;
222,	Girard, O.	—Anton Russ, Youngstown, O.;
225,	Avella, Pa.	—Louis Zgonik;
232,	Barberton, O.	—Anton Kukovatz.
234,	Harwick, Pa.	—Andy Bertl;
235,	Sheboygan, Wis.	—Joseph Kraintz;
243,	Warren, O.	—Jacob Kotar;

BRATSKI DELEGATJE POSLANI OD DRUŠTEV IZOBRAŽEVALNE AKCIJE J. S. Z.

- Stev. društva
- 1, SNPJ., Chicago, Ill.—Frank Alesh;
 - 344, SNPJ., Sheboygan, Wis.—Joseph Kraintz;

EKSEKUTIVA J. S. Z.

- Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z.
Člani eksekutive: Frank Alesh, Sava Bojanovich, V. Cainkar, M. Lucich, Blaž Novak, F. S. Tauchar, Frank Zaitz.
Nadzorni odbor J. S. Z.: Philip Godina, Milan Slavich, Frank Udovich.
Urednik Proletarca, Frank Zaitz; upravnik Proletarca, Anton Slabe.

Ena stran slike delovanja za "enotno fronto".

Frank Smerdu.

"Klic za enotno fronto je samo en del naše strategije," so pripovedovali ekstremisti v delavskem gibanju svojim pristašem. "Enotna fronta ne pomeni, da se mi hočemo združiti z drugimi delavskimi skupinami, ampak da jih razkrinkavamo," so pojasnjevali.

V Madridu, Iowa, smo imeli socialistični klub, ki je imel številko 217 v naši Zvezi. Pravim "smo imeli" zato, ker ga sedaj nimamo več.

Pred tremi leti, ko sem prišel sem, je imel klub deset članov, med katerimi je bilo polovica Hrvatov. Slednje je dosegel "viharno doneč" klic nove revolucionarne dobe. Tako je prišlo Razdiranje tudi k nam v poset.

Lansko pomlad so dobili od W. P. govornico iz Chicago, stroške pa ji je plačal tukajšnji lokal U. M. W. of A. Ali mislite, da je govorila proti kapitalizmu, o solidarnosti delavstva in o pomenu organizacije? Vse to je prišlo šele v drugi vrsti v poštev. Ves njen govor se je sukal v napadanju na socialistično stranko. Napadala je tudi milwauškega župana sodruga Hoana, češ da ji ni šel na roko, ko je obdrževala tam shode in klicala: "Taki so socialisti!"

Da ji niso milwauški socialisti v mestni administraciji dali večje protežije kot komu drugemu je raz-

umljivo, kajti prišla je tja z namenom napadati socialistično stranko in jo napadala. Le da se v Milwaukeeju ni nihče zmenil za njeno govoričenje. Kljub vsem takim napadom so bili takozvani komunisti pri zadnjih županskih volitvah moralno prisiljeni — indorsirati socialistične kandidate!

Takoj po odhodu te komunistične govornice iz tega kraja so Hrvatje ustanovili podružnico W. P. To je bilo delo bivših naših članov. Ti Hrvatje, in tisti ko se se jim pridružili v novi organizaciji, so mislili, da je preobrat na pragu, da ne bo več dolgo, ko bo ta dežela postala druga Rusija. V klubu št. 217 smo ostali še štiri člani in ena članica — namreč pisec teh vrstic, njegova soproga in trije drugi. Naš namen je bil klub obdržati skozi krizo in ko se razmere predručajijo, iti na agitacijo za njegovo pojačanje. Z agitacijo po v danih razmerah nismo mogli uspeti. Na eni strani brezobzirni napadi, na drugi ljudska brezbriznost — in naša agitacija je končala z neuspehom!

* * *

Danes nimamo organizacije ne mi, ne W. P. Njihov klub je skrahiral še prej kot naš. Amerika je še zmerom Amerika, preobrat se je zamudil nekje v Chicagi, in ljudje pa životarijo naprej. "Neka živi enotna fronta radnog naroda!"

Mesto, da bi ljudi učili, jih ščujejo in pitajo s frazami "neka živi . . ."

Jaz ostanem v socialistični stranki, istotako moja soproga. Ako se je razdiralno delo posrečilo v enem kraju, to za celotno stranko še ni taka nesreča. Socialistična stranka je imela z razbijači, utopisti in provokatorji od nekaj boje. Ti so jo utrdili v njeni notranjosti.

Ta sličica prikazuje v malem, kako razni ljudje delujejo za "enotno fronto" in kdo ima korist od njihovega dela . . .

Umazane stranke umazanih političarjev.

V Chicagi, New Yorku in v drugih velikih ameriških mestih se dogaja, da najdejo tega ali onega političarja ustreljenega ali razrezanega, ali pa odkrijejo, da je zapleten v velike rope. V bližini Chicage je bil dne 12. junija oropan ekspresni vlak. Roparji so naložili pošne vreče na avtomobile in se odpeljali. Plen presega vsoto tri milijone dolarjev. Nekaj osumljencev so polovili. Med aretiranci je tudi neki Jim Murray, katerega policija dolži, da je bil voditelj ropa. Murray je, kar imenujemo v tej deželi, *crooked politician*. Te vrste političarje najdete med unijskimi odborniki v mestih kakor je Chicago in v političnih mašinah obeh kapitalističnih strank. V resnici so tolovaji in prav po tolovajsko vodijo svojo "politiko". Kadar kakšnega aretirajo, ali ga celo obsodijo, tedaj kapitalistični dnevniki nikoli ne povedo, da je prizadeti "političar" bil političar republikanske ali demokratske stranke. Vse kar priznajo je, da je bil "politician" in bos politične mašine v tem in tem okraju.

Ti izvržki družbe so navadno najboljši agitatorji za kapitalistične stranke. Vsi verjamejo v diktature in jo izvajajo. Vsi so oboroženi in uboji so med njimi nekaj navadnega. Večinoma se pečajo z "butlegerstvom" na debelo, ali so lastniki javnih hiš in kabaretov, ali pa so načelniki roparskih tolp. "Politikovanje" jim služi za protekcijo.

V Chicagi se je v zadnjih par letih menjalo kak ducat policijskih načelnikov. Vsaki, ko je nastopil urad, je slovesno obljubil očistiti to slavno metropolo vseh sumljivih karakterjev. Vse kar so napravili je, da so preganjali brezposelne "hobote", kruki pa so "politikovali" naprej in narekavali policijskim načelnikom, koga smejo in koga ne smejo prijeti.

Mesto Milwaukee je počistilo tako nesnago, toda to delo je morala opraviti socialistična administracija. Preje so imeli "kruked politišni" glavno besedo, kakor jo imajo v Chicagi. Od 1. januarja do 15. junija to leto se je dogodilo v Chicagi 144 umorov in nešteto tatvin po noči in podnevu. "Masa", kateri daje W. P. nalogo izvesti "revolucijo", pa sledi krukom, ki paradirajo kot političarji republikanske in demokratske stranke. Gnoja na kupe, pa nikogar, da bi ga skidal.

Telebanova pisma.

MOONSHINE CITY, KOKAKOLA. — Ker že dolgo ni bilo dopisa iz te naselbine, sem se jaz namenil prijeti za pero in napisati dopis, dasiravno sem kozarca bolj vaje kakor pisanja. Delavske razmere so po navadi. Sedaj se bolj slabo počutijo, ker je mnogo delavcev brez dela. Izkoriščevalni sistem nas tlači da je kaj. Sicer pa mu bomo delavci že pokazali! Ko bi vsaj ne bilo toliko voditeljev, ki nas prodajajo. Vsi so enaki. Če bi nam dali provizijo, bi jim še ne zamerali, tako pa vse sami spravijo. Delavci, apeliram na vas, da se v bodoče sami prodamo. To je edini način, če si hočemo izboljšati razmere.

Dovolite mi, da vam sporočim tudi nekaj novic.

Izobraževalni klub Vešča je priredil igro "Sodček" v petih dejanjih. Vsi so dobro igrali, samo škoda, ker sta dva igralca že v drugem dejanju omagala in ker so glavni igralci tako nagajali, da se je spuntala in prišla sedeti med avdijenco. Ko so po prvem dejanju pričeli spuščati zagrinjalo, se je odtrgalo in padlo na tla. Valjar je pomečkal trobente in boben, druge nesreče ni napravil. Godeci so bili k sreči pri bari.

Rojaka Petra Raszajača so našli pred petimi dnevi mrtvega v jarku. Preiskava, ki jo je uvedel mrliški oglednik, je dognala, da se je pokojni napil rakije. Priče so izpovedale, da je bil kroničen alkoholik. Zjutraj je šel, kot po navadi, zdrav in vesel od doma. Ko je žena izvedela grozno novico, je dejala, da je to že davno pričakovala. Pokojni Raszajač je umrl v najlepši moški dobi. V družbi je bil zelo vesel, doma pa se ni počutil domačega in je rad tepel ženo, kakšen

večer, ko je bil bolj na šibkih nogah, pa mu je vračala. Pokojnik je zelo nerad hodil na delo in žena se je radi tega bridko pritoževala. Kar je zaslužil, je šlo za pijačo. Bil je član društva Trezni Kokakolci, ki mu je priredilo krasen pogreb in mu položilo venec na krsto v zadnji pozdrav. Pokopan je bil po katoliških obredih. Župnik se je sicer branil, češ da pokojnik ni skoro nikoli znal najti poti v cerkev, pa smo ga pregovorili in mu vse pošteno plačali. Če se bodo župniki branili izvrševati svoje posle, za kaj pa nam bodo? Pokojnik je bil zelo naprednega mišljenja. Enkrat se je naročil celo na neki napredni list, ki pa ga ni utegnil čitati. Ob večerih in ob nedeljah je najrajše kvarjal in si tako bistril um. Bil je zelo priljubljen in nam bo ostal v vednem spominu. Žalujočim ostalim izrekam svoje najglobokejše sožalje.

Zadnjič smo imeli tukaj nekakšen shod. Govornik nam je priporočal, naj ustanovimo klub in nam tolačilo, da sedanji sistem ni tápravil. Če se ne motim, je priporočal tak sistem, da bi ne bil nihče reven in da bi se vsem dobro godilo. Kluba nismo ustanovili, obljubili pa smo pristopiti drugo leto, če se govornik zopet oglasi v naši napredni naselbini.

Rojak Benedik Stradl se je pred kratkim poročil. Dogodek je zanimiv, ker je bil g. Stradl zadnja dika razpuščenega pečlarskega kluba. Napisal je mnogo dopisov in slavil pečlarizem ter postal tako splošno znan in priljubljen. Ljudje šepetajo, da se z ženo ne razumeta dobro.

Naši rojaki postajajo zelo podjetni. Sedaj jih je že osem, ki imajo trgovine mehkih pijač. To je dokaz, da so naši ljudje tudi trgovsko nadarjeni. Želim jim obilo uspeha.

Rojak Mike Razbor je dobil službo policajja in s tem se je ugled naše naselbine zelo dvignil, ker je mesto pokazalo, da smo vredni vpoštevanja.

Želim, da se tudi drugi oglasijo in povedo svoje mnenje. — *Kozma Teleban.*

"THE NEW LEADER"

Najboljši angleški socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Vsebinska je izbrana in za sotrudnike ima sposobne pisatelje in časnikarje. Prinaša pregled socialističnega gibanja doma in po svetu. Razprave in članke ter vse kar prinaša, je vredno, da se čita. Naročnina na "New Leader" je \$2 na leto. Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino sprejema tudi tajništvo JSZ. Sodrugi in somišljeniki, širite naše liste!

V zalogi Proletarca je izšla nova ilustrirana brošura

"ROPARSKA TROJICA"

Spisal August Claessens. Poslovenil Ivan Molek. Ilustracije narisal Stanko Žele.

Cena posameznemu izvodu 50c. Pri večjih naročilih primeren popust. — Poleg te brošure vam priporočamo, da naročite še sledeče: "Ali je religija prenehala funkcionirati", 20c., "Katoliška cerkev in socializem", 25c., "V novo deželo", 25c. Ako naročite vse te štiri brošure skupaj, vam jih pošljemo vse za \$1.00. Naročite jih in ne bo vam žal!

Naročila naslovite na:

"PROLETAREC"

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Pravijo, da je treba o pokojnikih lepo govoriti, tudi če ne misliš tako kot govoriš. Tako hinavščino uganja tudi "Edinost", ki slavi pokojnega "A. S.", po katerem je podedovala ime in drugega nič. Preje, do kler je bil "A. S." živ in še ko je ležal na mrtvaški postelji, se je z "Edinostjo" zmerom kregal in bila sta si smrtna sovražnika.

...

Priporočam "E.", naj priobči vse napade iz "A. S.", namerjene nanjo, in vse napade, ki jih je spustila proti Jolietu, v posebni slavnostni številki. Spodaj pa naj ponatisne slavošpeve, ki jih je poklonila "A. S." in to šele potem, ko mu je pomagala na "drugi svet".

...

Mr. I. Zupan je v neki številki "Glasila KSKJ." pajamral nad slovenskim časopisjem in vzdihnil: "Če bi Amerikanci čitali naše liste, bi jih bilo sram!" Priznavati napake je zelo lepa čednost. Popraviti jih je še lepša.

...

"Ameriški Domovini" je za silo odleglo in Pire se je izpovedal ter dobil odvezo. Za pokoro pa mora v kratkem napisati editorial, s katerim bo požrl nekaj boljšeševikov in pol ducata socialistov.

Če ne pustiš, da bi jagri, ki streljajo dolarje, nemoteno jagali, pravijo, da si škodoželjen. Če preprečiš "vse za dolar ljudem" pot do žepov svojih bližnjih, pravijo, da si sebičen. In na zadnje se iztakne kdo, ki te bo podučil, da je socializem dobra stvar, toda samo kje v Utopiji, ki je neke onokraj meseca. Na tej zemlji naši pa je za socializem neprikladno podnebnje.

...

Vsakdo ima pravico postati učitelj. Tudi razlage o socializmu smo pripravljene poslušati. Dasi smo pohljni učenci, se vendar drznemo svetovati nekaterim učiteljem, naj gredo v zadnjo klop in se uče, da bodo vsaj za učence sposobni.

ALI IMATE VELIKO SKRBI?

Draga gospodinja, zapomnite si, da je delo dobro za zdravje — kajti delo nas ne ubija, ampak prevelike skrbi. Skrb je kakor rja, paralizira prebavo in povzroči poapnenje žil. Vzemite Trinerjevo zdravilno grenko vino! To zdravilo vam bo neprecenljiv zaveznik v vašem boju proti skrbem, ker isto navaja čreva do normalnega delovanja in pomaga prebavi. Z vsakim dnem se boste počutili boljše, duh se vam bo pomiril, smehljaj bo zopet videti na ustnih in pozabili boste na skrbi! To je kar potrebujemo vsi brez razlike — veselja do našega dela. Če se navadite tako misliti in če jemljete Trinerjevo zdravilno grenko vino bodo minili dnevi skrbi. Pojdite v lekarno ali trgovino z zdravili še danes in prinesite domov to zdravilno vino!

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljnih književnih del.

LOUIS KVEDER

(206 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darevalne pogodbe, testamente in vaa v notarski posej spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE		MISLNI RAZVOJ EVROPSKEGA CLOVESTVA. (Fran Drtnar), vezana	2.00
VZORI IN BOJI, črtice, vezana	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50	MLEKARSTVO, s črticami e živimoreji s slikami75
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75	NALEZLJIVE BOLEZNI35
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75	ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana25	NARODNOSPODARSKI ESSEJI35
KAJEDALCI (Ivan Molak), pevest, 304 strani, vezana v platno	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih30	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana45
KA SREČO, povest, broširana45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.60	NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ75
KAPIŠKI TINE GRAMONTOVE, (Vl. Levstik), vezana	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60	O KONSUMNIH DRUSTVIH10
KLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20	KASLIJA, drama v 3 dejanjih75	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana40
KMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (L. Zorec), broširana40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
KVONARJEVA HČI, povest, broširana65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75	POGLED V NOVI SVET30
ŽENINI NAR. KOPRNELE, (Rado Murak), broširana30	NAVADEN CLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35	POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana	1.00
SLOVENSKE PISATELJI:		NOŠ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana35	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami35
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.35	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75	PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85	RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl)95
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)35
II. zv. vezan	1.50	SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana75	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana45
III. zv. vezan	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana	1.00	SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNIKA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
IV. zv. vezan	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPIEL, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Osvald), broširana50
V. zv. vezan	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata20	SPOLJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40
VI. zv. vezan	1.00	ANGLESKO-SLOVENSKE BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00	SREBSKA POČETNICA, (J. T.)50
PESMI IN POEZIJE		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi)10	SPRETNJA KUHANICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoskine prevel I. Hribar) vezana	1.00	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana	1.25	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana50
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba75	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled	1.00	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike10
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM25	V NOVO DEBELO, (E. K.) broširana35
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50	KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM30	VADEBUENA PRODAJALNA ALI KONSUM10
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels)20	ZAKON BIGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
POHORSKE POTI, (Janjo Glaser), broširana35	KRATKA SREBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej)25	ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)50
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pire)40	ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Bozljaj)30
100 LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20			ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)25
ŠTEUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10				
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65				
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana50				
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25				
SREBSKE PESMI, (Peter Bezruš), trda vezba50				
TRBOVLJE, (Tone Seliskar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75				
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojevlav Mole), vezana	1.25				
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesmitve, broširana40				

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1923, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.
(Imamo jih dvoje vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 .. 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRAV .. 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trstaniški) .. 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED

LIFE AND LETTERS". (David Karner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOOD AND MY NEIGHBOUR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v desarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz čičakih klavnice 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premegarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER,

vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver na privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošljamo poštne presto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalna popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

Novo prispelje knjige za naše radnike.

Jugoslovenskima radnicima dajemo do znanja, da smo dobili iz staroga kraja priličan broj vrlo dobrih knjiga, koje preporučujemo radnicima u naručbu. Knjige su sledeće:

Poreklo Porodice, Privatne svojine i Države, napisao Friedrich Engels (tiskano latinicom) . \$ 50

Načela Socijalne Demokracije (Erfurtski program), K. Kaucki (cirilica) 50

Boljševizam ili Socijalizam, Oto Bauer (cirilica) . 50

Diktatura proletariata, napisao K. Kaucki (cirilica) 50

Hrvatski problem, napisao Viktor Korać, (cirilica) 25

Istorijski materijalizam, Z. Cvetkovich (cirilica) . 15

Budućnost Sovjetske Rusije, Abramović ((cirilica) 10

Fašistička Italija, Viljem Eleubogen (cirilica) . . 10

Sve tu navedene knjige mogu se dobiti kod Jugoslovenske Socijalističke organizacije br. 20. Poštarina računata sa cijenom. Adresa:

J. S. F. Org. No. 20. 2250 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vseako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.